

Să vorbim despre Europa

Această publicație este posibilă datorită ajutorului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin API și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA. Buletin informativ editat de Asociația Presei Independente (API), în cadrul Platformei societății civile „Pentru Europa”, cu suportul proiectului „Parteneriate pentru o Societate Civilă Durabilă în Moldova”, implementat de FHI 360. Parteneri: Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Compania „Air Moldova”

ARGUMENT

Sabia corupției și aproape-întâmplata poveste de succes

Sorina Ștefărcă

...I-am zis „aproape-întâmplată” deoarece este foarte puțin probabil că după conferința de presă din 30 martie – când Pirkka Tapiola, Ambasadorul UE la Chișinău, a prezentat Raportul de Progres realizat în anul 2014 de Republica Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV) – mai este cineva care crede în Feți-frumoșii și Ilenele Cosânzenele politicii autohtone ce ne vor duce în Europa (pagina 7). Acest lucru este și va fi imposibil, atâta timp cât Moldova se află în mrejele Babei Hârca pre nume **corupția** și care, iată, se dovedește mai puternică decât povestea pe care deja o ratăm cu succes...

Este o realitate pe cât de tristă, pe atât de veche. Se pare, totuși, că de această dată europenii nu mai doresc să o tolereze. Și nici să tacă nu mai doresc – deși, tradițional pentru asemenea gen de documente, Raportul este formulat într-un rezervat și aproape neutru limbaj diplomatic, îngrijorarea UE față de ultimele evoluții din țara noastră transpare atât la o lectură mai atentă „printr-un rânduri” a Raportului, cât și din declarațiile Ambasadorului Tapiola.

„Fondurile europene vin din banii contribuabililor europeni care plătesc taxe și sunt destinate pentru dezvoltarea țării, pentru realizarea reformelor și implementarea Acordului de Asociere... Vrem să ne asigurăm că există transparență și că banii europeni ajung la destinație, nu în buzunarele celor care au cauzat probleme în sistemul bancar... Dacă nu vor fi vizibile reformele nu vor mai fi tranșe de bani acordate pentru acestea...”. Experții au și calificat declarațiile lui Tapiola ca fiind cel mai dur dintre mesajele care, până acum, au fost adresate Chișinăului de către un oficial european – în limitele „chingilor” diplomatice, bineînțeles. Dar tocmai pentru că suntem conștienți de existența acestor rigide „chingi” diplomatice putem bănuși cât de mare este în realitate supărarea și dezamăgirea. Și că șansa care ni se mai oferă pentru salvarea tot mai fragilei noastre povești de succes este din ce în ce mai mică. Iar sabia care stă amenințător deasupra capului „aproape-întâmplată” – asupra viitorului nostru, de fapt – este din ce în ce mai mare. Rubiconul, însă, mai e departe: până în prezent, doar 14 dintre țările UE au ratificat Acordul de Asociere cu Moldova. Alte 14 încă urmează să o facă!...

...La început de martie, la Tbilisi, reprezentanții Ministerelor de Externe din Georgia, Ucraina și Moldova au convenit ca la Summitul Parteneriatului Estic de la Riga, care va avea loc în luna mai, cele trei țări să aibă o viziune comună. Și anume, să promoveze recunoașterea perspectivelor europene, cât și interesele comune ce derivă din statutul de țări asociate la UE: o susținere mai amplă pentru implementarea Zonei de Liber Schimb (ZLS), accesul sporit la fondurile destinate programelor și agențiilor UE, o implicare mai activă a UE în procesul de soluționare a conflictelor din regiune, integrarea în piața energetică și conectarea la nodurile de transport ale UE. Sunt convinsă că Externele noastre vor face tot ce le stă în puteri pentru a realiza acest scop. Întrebarea e în ce măsură vor reuși însă, având în spate o țară condusă de Baba Hârca?..

Copiii din satul Porumbestii vor merge la o nouă grădiniță. Foto: gov.md

Grădinițe mai bune pentru copiii din satele Moldovei

Din Grantul de 20 de milioane de euro, oferit de Guvernul României, sunt reabilitate circa 780 de grădinițe din toate regiunile țării

În viitorul apropiat, peste 30 de mii de copii din Republica Moldova vor beneficia de condiții mai bune în grădinițe. Acest lucru va fi posibil datorită celor 20 de milioane de euro, oferite de Guvernul României pentru modernizarea instituțiilor preșcolare din țara noastră. Din acest sprijin, în prezent, sunt în proces de reparare și renovare grădinițele din 32 de raioane, precum și din UTA Gagauz-Yeri și din municipiile Chișinău și Bălți. Banii sunt destinați pentru reparația și

construcția sistemelor de termoficare, canalizare și aprovizionare cu apă, pentru dotarea cu mobilier și reparația capitală a clădirilor și a acoperișurilor, schimbarea ușilor și geamurilor, pentru amenajarea terenurilor de joacă pentru copii, dar și pentru lucrări de pavaj.

Lilia Zaharia,
Asociația Presei Independente

În satul Sadova, raionul Călărași, am mers pe la mijloc de martie. Fiind una dintre sutele de localități care a beneficiat de grantul oferit de Guvernul României, am vrut să vedem la fața locului cum sunt valorificate mijloacele financiare oferite de statul român pentru reparația grădiniței din sat, și anume, schimbarea acoperișului și a sistemului de canalizare. Instituția preșcolară este frecventată de circa 80 de copii.

La grădinița din Sadova e cald cum n-a mai fost demult...

Am ajuns la Sadova într-una din zilele când baba Dochia își arunca peste Moldova cojoacele... Afară era frig și ningea. În

Grădinița renovată din satul Zaim, raionul Căușeni. Foto: Primăria Zaim

grădiniță, însă, era foarte cald. Fiind pe la amiază, atât în grupe, cât și în dormitoare domnea liniște. Educatoarele decupau niște bucăți de carton, iar copiii dormeau. „Unii copii dorm chiar și dezvelți – acum la noi e cald cum n-a mai fost demult... Clădirea e încălzită cu gaz. După ce a fost schimbat acoperișul, căldura se menține o perioadă mai îndelungată, pe când cu foile de ardezie pierdeam din

energie”, afirmă Gheorghina Anghenie, directoarea grădiniței din Sadova.

Acoperișul grădiniței din această localitate aflată în inima Codrilor a fost schimbat din fondurile oferite de Guvernul României. În locul foilor crăpate de ardezie a fost instalat înveliş modern de tablă profilată, concomitent fiind termoizolat și podul – o metodă ce asigură conservarea energiei termice.

Tot din banii oferiti de statul român a fost reparat sistemul de canalizare al grădiniței și a fost instalat un sistem nou de scurgere. Pentru aceste lucrări, oamenii din Sadova au primit peste 628 de mii de lei.

Părinții sunt mulțumiți că micuții lor se află în condiții bune. „Știm că, anterior, dintr-un proiect oferit de România a fost cumpărat și mobilierul – dulapurile din coridor, măsuțele din grupe, seturile de paturi colorate. Cel mai important lucru ține de faptul că micuților le este cald și că se simt bine la grădiniță”, spune Liuba Roșca, mama lui Nicușor, un băiețel ce frecventează grupa pregătitoare de la grădinița din Sadova.

continuare în pag. 2-3

Grădinița din Gordinești

Clădirea anexă în construcție. Foto: Pimăria Gordinești

GRĂDINIȚE MAI BUNE pentru copiii din satele Moldovei

Mobilier nou la grădinița din Sadova. Foto: Lilia Zaharia

La Sipoteni se construiește o nouă grădiniță
Foto: Lilia Zaharia

▶ urmare din pag. 1

În sudul țării, în satul Zaim din raionul Căușeni, din cei 300 de mii de lei oferiți de România au fost reparate capital blocul alimentar și grupurile sanitare ale grădiniței din localitate. În plus, autoritățile locale au schimbat o parte din ușile și ferestrele clădirii. „Acum totul este nou și modern, drept urmare, e mai plăcută și atmosfera din grădiniță, dar și cea din sat”, spune cu mândrie Ion Veste, primarul de la Zaim.

La Sipoteni, din grantul românesc va fi construită o nouă instituție preșcolară

Dacă părinții din Sadova și autoritățile locale din Zaim sunt mulțumite că toți copiii de vârstă preșcolară din aceste localități frecventează grădinița, la Sipoteni, raionul Călărași, grădinița este un motiv de dispută. Galina Rață, mama unui băiețel de patru ani, spune că feciorul ei nu a fost nici măcar o zi la grădiniță, și asta pentru că în actuala instituție preșcolară din acest sat nu sunt locuri pentru toți doritorii. „Lucrez la o cusătorie și îmi las copilul cu cine e mai liber: cu mama mea sau cu soțul. Dar nu se mai poate așa...”, ne spune supărată femeia. Drept dovadă ea adaugă că băiețelul ei, Ionel, plânge ori de câte ori îi vede pe alți copii că se întorc seara de la grădiniță...

O clădire-anexă, pentru copiii cu nevoi speciale, la Gordinești

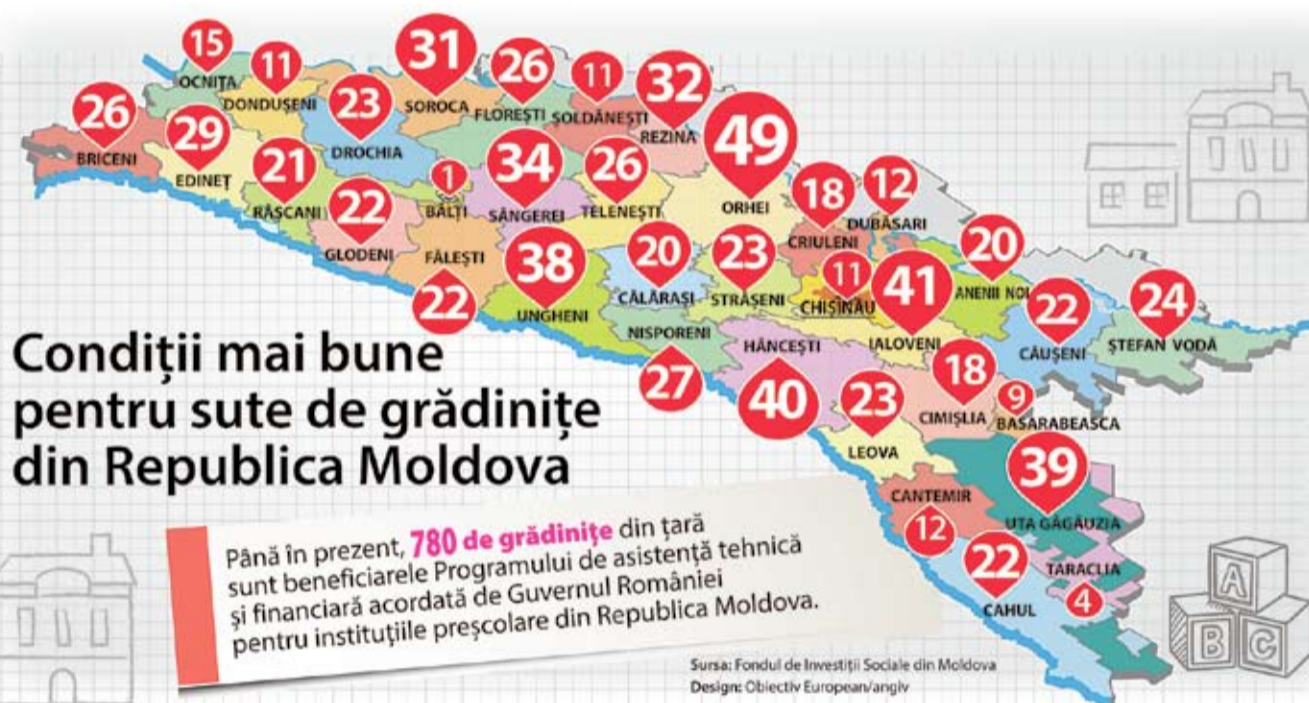
Și în nordul țării, în comuna Gordinești din raionul Edineț, autoritățile încearcă să rezolve problema lipsei de spațiu în grădinița din localitate. Din grantul oferit de statul român autoritățile publice locale au primit un milion 530 de mii de lei, bani destinați pentru instalarea gardului, amenajarea teritoriului cu pavilioane de joacă, dar mai ales – partea leului din suma debursată – pentru construcția unei clădiri-anexe. „În prezent, grădinița din Gordinești e frecventată de circa 140 de copii. Totodată, lângă clădirea principală a grădiniței, am construit o anexă, în care va mai fi deschisă o grupă. Aici se va lucra suplimentar cu acei copii, care au anumite nevoi speciale.

de aici speră foarte mult ca la începutul anului viitor, copiii de vârstă preșcolară, care acum stau acasă, vor pași totuși pragul noii grădinițe, care este în proces de construcție. „Avem copii care au plecat la școală fără să fi mers vreodată la grădiniță. Sper tare mult ca noul edificiu să fie suficient de încăpător pentru toți copiii de vârstă preșcolară”, mai menționează Vasile Rață.

Pentru ca toți micuții din comuna Sipoteni să aibă acces la educația preșcolară, în prezent în această localitate se construiește o altă grădiniță, mai încăpătoare. Mai exact, se încearcă reabilitarea unei clădiri nefuncționale, rămasă din anii '80. E adevărat că pentru aceasta este nevoie de circa opt milioane de lei... „Trei milioane au fost alocate din grantul oferit de Guvernul României – bani cu care se va construi acoperișul, se vor instala geamuri și uși. Însă, pentru ca la anul să deschidem șase grupe, mai avem nevoie încă de circa cinci milioane de lei, bani pe care pe moment nu-i avem, însă încercăm să găsim potențiali donatori”, susține primarul din Sipoteni.

O clădire-anexă, pentru copiii cu nevoi speciale, la Gordinești

Și în nordul țării, în comuna Gordinești din raionul Edineț, autoritățile încearcă să rezolve problema lipsei de spațiu în grădinița din localitate. Din grantul oferit de statul român autoritățile publice locale au primit un milion 530 de mii de lei, bani destinați pentru instalarea gardului, amenajarea teritoriului cu pavilioane de joacă, dar mai ales – partea leului din suma debursată – pentru construcția unei clădiri-anexe. „În prezent, grădinița din Gordinești e frecventată de circa 140 de copii. Totodată, lângă clădirea principală a grădiniței, am construit o anexă, în care va mai fi deschisă o grupă. Aici se va lucra suplimentar cu acei copii, care au anumite nevoi speciale.

Mircea Eșanu: „Optăm pentru conceptul educațional de tip școală-grădiniță”

Mircea Eșanu, directorul executiv al FISM, spune că este la curent cu insuficiența locurilor în grădinițele din unele localități din țară, motiv din care le-a propus autorităților locale să găsească alternative pentru înscrierea acestor copii în grădinițe. „O variantă sugerată de noi a fost ca în satul unde clădirea școlii este încăpătoare, aici studiind puțini elevi, să fie amplasată și grădinița - bineînțeles, având intrări separate și adaptând edificiul la nevoile copiilor de vârstă preșcolară. FISM este un promotor activ al acestui concept de „centru educațional de tip școală-grădiniță” și la finalul implementării acestui grant vom avea circa 30 de astfel de instituții, printre ele fiind și grădinițele din Salcia, Șoldănești

sau Copăceni, Sângerei”, spune Mircea Eșanu. Potrivit directorului executiv al FISM, în mare parte, Grantul românesc este destinat pentru renovarea și modernizarea instituțiilor preșcolare, în acest sens beneficiind de condiții mai bune în grădinițe peste 30 de mii de copii din întreaga țară. „Și aici vorbim doar de renovări”, precizează Mircea Eșanu, menționând că deja mai mult de 80 de grădinițe din sate (circa 200 de grupe) beneficiază de mobilier nou, iar peste 100 de grădinițe au un teren nou de joacă: „Astea sunt cifre reale și asta în situația în care noi nu suntem nici la jumătate

din bunurile pe care urmează să le furnizăm în acest an”. Totuși, deși sprijinul oferit de Guvernul României este unul foarte generos, acesta nu acoperă nici măcar o treime din necesitățile sistemului de învățământ preșcolar de la noi. Căci, pregătirea profesională a pedagogilor din grădinițe este la fel de importantă ca și renovarea clădirilor... La fel, regretul meu ține de faptul că în acest Grant nu a fost inclusă dotarea grădinițelor cu materiale didactice”, conchide Mircea Eșanu.

Grădinița „Andieș” din Zaim după reparație. Foto: Primăria Zaim

Grădinița „Andieș” din Zaim. Blocul sanitar înainte de reparație. Foto: Primăria Zaim

Blocul sanitar de la grădinița din Zaim după reparație. Foto: Primăria Zaim

În plus, în anexă va fi amplasată și o sală de sport”, spune primarul localității, Victor Guriev.

Lucrările de reabilitare, monitorizate cu strictețe de FISM

Entitatea responsabilă de pregătirea, implementarea și raportarea „Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova” este Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM). În prezent sunt în proces de reparare și renovare 780 instituții preșcolare din 32 de raioane, precum și din Găgăuzia, municipiile Chișinău și Bălți. Circa 90% din investiții vor fi finalizate în anul curent și FISM monitorizează cu strictețe lucrările.

Localitățile eligibile pentru finanțarea din Grantul de 20

de milioane de euro, oferit de Guvernul României pentru modernizarea grădinițelor din Republica Moldova, au fost desemnate conform Hotărârii de Guvern Nr. 436 din 10.06.2014. În cadrul Grantului respectiv au fost eligibile următoarele categorii de sub-proiecte: **cele orientate spre îmbunătățirea condițiilor de educație a copiilor în instituțiile preșcolare** (renovarea acoperișului, schimbarea ușilor și ferestrelor, pardoselilor, reparația sistemelor de încălzire, aprovizionarea cu apă și canalizare, WC interioare), dar și **cele îndreptate spre îmbunătățirea accesului copiilor de vârstă preșcolară la ocupațiile de calitate în aer liber** (amenajarea terenurilor de joacă, instalarea pavilioanelor). Totodată, mai multe instituții preșcolare din țară au fost dotate cu diferite bunuri (mobilier, jucării).

În anul 2014, Guvernul României a sprijinit mai multe inițiative educaționale sau culturale din Republica Moldova

Astfel, Teatrului Republican Muzical-Dramatic „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul i-au fost oferite 800 de mii de euro pentru construirea unui nou sediu al instituției. Tot anul trecut, Guvernul României a alocat un milion de euro pentru reabilitarea Sălii cu Orgă din Chișinău și un milion de euro pentru reabilitarea Muzeului Național de Artă a Moldovei. În aceeași perioadă, România a mai donat Republicii Moldova 100 de microbuze școlare, trei autobuze pentru teatre și 35 de autoturisme de teren „Dacia Duster”, pentru instituțiile publice.

Autobuze școlare oferite de statul român. Foto: realitatea.md

Ambasadorul Marius Lazurcă: „Statul român investeste în sistemul educațional și cultural din Republica Moldova”

Excelența Sa Marius Lazurcă, Ambasadorul României la Chișinău, a precizat pentru „Obiectiv European” că, în ultima perioadă, statul român a investit mai mult în renovarea și modernizarea instituțiilor de învățământ, cât și a edificiilor de cultură din Republica Moldova. „Altfel, Guvernul României a alocat bani pentru construcția noului sediu al Teatrului Republican Muzical-Dramatic „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, dar și pentru renovarea Sălii cu Orgă din Chișinău sau pentru reabilitarea Muzeului Național de Artă a Moldovei. În special, în anul 2014, o atenție sporită a fost acordată îmbunătățirii condițiilor în sistemul educațional - și aici mă refer la majorarea numărului de burse pentru elevii și studenții dar și pentru absolvenții

instituțiilor superioare care doresc să-și continue studiile în România. Totodată, este vorba și de procurarea autobuselor școlare, dar și de oferirea acestui grant de 20 de milioane de euro destinat modernizării grădinițelor”, a menționat Marius Lazurcă. Excelența Sa a ținut să precizeze că implementarea acestui grant este monitorizată foarte atent de către partea română, dar și de FISM. „Domnul Victor Ponta, Prim-ministru al României, chiar a vizitat câteva șantiere de construcție a grădinițelor - din comuna Marinici, raionul Nisporeni și din satul Porumbești, raionul Cantemir - pentru a vedea cum decurg lucrările. Interesul nostru, dar și al Republicii Moldova, este ca banii oferite de Guvernul României, care de facto sunt banii contribuabililor români, să fie valorificați cât mai eficient și după destinație”, a concluzionat Ambasadorul.

Vox Populi

„Vrem să aducem Europa acasă, prin atitudine și respect”

În scurta mea vizită la Sadova și Sipoteni am întâlnit și câțiva concetățeni care au revenit acasă după ce, mai mulți ani, au lucrat în țările Uniunii Europene. Deși acolo erau remunerați foarte bine, ei au ales să se întoarcă în Moldova, unde să contribuie la transpunerea ideilor europene la realitățile țării noastre.

Olga Ionel, agent economic, Sadova, Călărași

Am lucrat 12 ani în Portugalia. Acolo drepturile salariaților sunt respectate de către angajatori. Vreau ca și condițiile de muncă din țara noastră să fie similare celor din Portugalia. Dacă acolo am plecat cu gândul de a face cât mai mulți bani, peste ani m-am întors în țară cu o altă concepție: Omul are prioritate, nu Banul. Știu că este greu, dar vreau să aducem Europa Acasă, prin atitudine și respect.

Vladimir Dodon, inginer cadastral, Sadova, Călărași

Vreau Justiție ca în Europa. Am lucrat mai mulți ani în Spania, soția mea și acum e acolo. În Spania legea și disciplina stau în capul mesei. Dacă ai încălcat ceva, ești pedepsit. Sancțiunea nu se negociază. Oamenii noștri sunt dezamăgiți de justiție, căci cel care fură milioane stă în libertate. Vreau să trăiesc experiența din Spania la noi acasă. Acum lucrez inginer cadastral, ajut și eu la modernizarea satului nostru.

Larisa Braga, conducător muzical la Grădinița Nr. 2 din Sipoteni, Călărași

Poporul nostru nu este unit și tolerant - m-am convins pe propria piele atunci când am fost în Franța, unde sunt stabilite cu traiul fiicele mele. Pentru a mă înțelege cu ginerii și nepoții, timp de jumătate de an am studiat franceza. Am beneficiat și de bursă - da, la vârsta mea mi-au dat bursă! Acolo oamenii îți sar în ajutor, indiferent din ce parte a lumii vii. Și am mai observat că francezii sunt dornici de a face carte. La noi nu prea, chiar dacă avem potențial... Deși aș putea să mă mut în Franța, inima nu mă lasă. Vreau ca și oamenii din Moldova să trăiască la fel ca francezii.

Gheorghina Anghenie, directoarea grădiniței din Sadova

Am stat în Italia 12 ani, opt dintre care am avut grijă de un copil. Când îl duceam la grădiniță, eram impresionată de condițiile în care sunt educați copiii în instituțiile preșcolare. Și aici mă refer la relația de prietenie dintre pedagog și copil, dar și la diversitatea materialelor didactice. Mi-am spus că, dacă mă întorc în țară, voi încerca să aduc grădinița din Sadova la acele standarde. M-am întors și... iată că mă zbat pentru ca și copiii noștri să aibă parte de condiții de educație ca și cei italieni. Știu că nu va fi deloc simplu să-mi realizez acest scop, dar nu și imposibil.

Livada de nuci, o adevărată fabrică de bani

Unul dintre cele mai căutate produse din lume, miezul de nucă, în Moldova crește până și pe marginea drumului. Este un produs, al cărui deficit anual pe piața mondială se estimează la 100 de mii de tone. Până în prezent nicio țară nu a reușit să acopere acest gol. Condițiile climatice din Republica Moldova sunt perfecte pentru cultivarea nucului și, dacă acum trei ani țara noastră se situa pe locul opt în lume printre exportatorii de miez de nucă, în curând, cu insistența fermierilor moldoveni și cu ajutorul politicilor statului, putem fi printre primii.

Irina Perciun

Nucile de la Soroca, apreciate din Spania până în Irak

Victor Guțu este directorul Asociației AMG Kernel din Soroca, întrunind 270 de membri. Fermierul deține opt mii de hectare de teren pe care cultivă cereale, fructe și legume, dar și o frumoasă livadă de nuci care se întinde pe 750 de hectare.

Anul trecut livezile au dat prima roadă. Miezul a fost exportat în Spania și Irak. Kilogramul de nucă în coajă a fost vândut cu doi-trei euro, iar miezul – de la cinci la zece euro. Antreprenorul afirmă că nu are probleme atunci când ajunge să-și vândă produsul, dimpotrivă, pe moment numărul solicitărilor depășește de câteva ori capacitățile sale de producție. „Sperăm că în cinci ani, când vom obține mai multă roadă de pe această plantație, vom putea exporta și mai mult”, spune agricultorul.

„Am început să strângem roada peste cinci ani după ce am sădit prima livadă, deși, de regulă, soiurile obișnuite de nucă rodesc în cel de-al șaptelea an. În 2013 am recoltat 700 de kilograme de nucă de pe hectar. Terenul este acoperit cu iarbă.

Astfel, se păstrează mai bine calitatea miezului. Adesea, în perioada de recoltare a nucilor, ploaie și, dacă acestea cad pe pământul umed, are de suferit calitatea lor. Recoltarea se desfășoară mecanizat”, povestește Victor Guțu.

Nucul moldovenesc ce rodește ca un smochin

Când și-a pornit afacerea cu nucă, agricultorul a studiat experiența internațională, în special, cea franceză și italiană. Inițial i-a fost dificil să hotărăască ce fel de soiuri de nucă să planteze. Într-un final, a înțeles că trebuie să cultive și să promoveze soiurile autohtone, deoarece ele sunt apreciate mai ales de către străini. Astfel, el a optat pentru soiurile rezistente la capriciile vremii din Moldova, dar și care sunt dulci la gust: Cazacu, Costiujeni, Kogălniceanu, Corjeuți, Schinoasa și Călărași.

Totuși, cel mai mare potențial îl are soiul Kogălniceanu, care rodește precum un smochin, cu până la șapte nucă în „ciorchine”. În comparație, un soi obișnuit are cel mult trei nucă în „ciorchine”. Acesta rezistă la îngheț și are o productivitate medie de la două la patru tone. „Miezul de nucă de la noi este mai dulce, are o calitate gustativă mai bună și un aspect mai frumos”, spune Victor Guțu.

Arborele care aduce profit de la rădăcină, până la coajă

Tot ce crește pe copacul de nuc aduce profit: frunzele, coaja, crengile și mai ales lemnul, care este foarte prețios. Coaja de nucă este utilizată la brichete, dar și la producerea materialelor abrazive, necesare la șlefuirea motoarelor. Lemnul de nucă e folosit în industria mobilei, cea a avioanelor și a automobilelor. Prețul lemnului de nucă poate ajunge până la 1500 de euro metrul cub. Pe termen lung, numai lemnul de nucă poate aduce venituri de aproximativ 450 de mii de euro per hectar.

Din miezul de nucă se ex-

Din miezul de nucă se extrage un ulei fin cu întrebuințări multiple

„Prima roadă îți acoperă toate cheltuielile, începând cu procurarea puiețului”, spune Victor Guțu. Foto: arhiva personală

trage un ulei fin cu întrebuințări multiple: alimentare, fabricarea cernelii tipografice, a lacurilor și vopselelor, în pictură. Uleiul de nucă e apreciat de medici și nutriționiști, fiind o sursă extrem de bogată în antioxidanți și acid elagic, care împiedică multiplicarea și dezvoltarea celulelor canceroase. Din nucile verzi, recoltate înainte de întărirea endocarpului, se prepară dulceața sau lichior. „Cei care vor să cultive nucă trebuie să știe că merită s-o facă. Evident, există și dificultăți. La noi lumea crede că, dacă azi a investit un leu, mâine acesta trebuie să-și și aducă profit... Nucul e o investiție de lungă durată. Dar prima roadă îți acoperă toate cheltuielile, începând cu

procurarea puiețului”, spune Victor Guțu.

Puieții de nucă din Moldova, plantați și în Caucaz

Asociația AMG Kernel deține și o pepinieră – una dintre cele mai mari din Europa, cu un potențial de 300 de mii de altoiuri anual. În prezent, în pepinieră cresc 150 de mii de puieți de nuc, cu care poți planta 1500 de hectare de livadă. Sunt soiuri autohtone care cuceresc lumea. Puieții sunt exportați în România, Ucraina și chiar în Georgia caucaziană. Anul trecut 56 de mii de puieți au mers în Ucraina, 20 de mii în Georgia și 15 mii – în România,

prețul oscilând între șase-nouă euro bucata.

Cultivarea nucilor, în ascensiune

Republica Moldova exportă anual 11-13 mii de tone de nucă, ceea ce constituie două la sută din volumul exporturilor. În anul 2012, conform datelor Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, nucile reprezentau doar patru la sută din totalul exporturilor de produse horticoale, însă contribuția lor financiară era de 44 la sută din exporturi. Aproape totul se vinde în Uniunea Europeană. Potrivit Centrului de Comerț Internațional de la Geneva, țara noastră este unul dintre

cei mai mari exportatori de nucă în Europa, după Statele Unite ale Americii, Mexic și China.

Acum câțiva ani, Moldova oscila între locurile șase și opt în lume la exportul de miez de nucă, dar ritmurile actuale de creștere ne pot apropia, în următorii zece ani, de locul trei-patru. În prezent, în Moldova sunt plantate circa 14 mii de hectare de nucă. Guvernul a luat mai multe măsuri pentru stimularea agriculturii din domeniul nucifer. Astfel, fermierii care cultivă nucă beneficiază de subvenții. Iar în februarie 2014 Executivul a decis eliminarea taxei de 1,5% la exportul nucilor, care constituia o barieră în calea exporturilor și condiționa costul exporturilor.

**Ghid practic:
„Exportă
cu succes
în Uniunea
Europeană”**

IDIS „Viitorul” a lansat recent publicația „Exportă cu succes în UE. Ghid practic pentru întreprinderile mici și mijlocii din Moldova”. Elaborat de expertul german Uwe Konst cu sprijinul Fundației „Hanns Siedel”, ghidul identifică provocările cu care se confruntă exportatorii moldoveni la intrarea pe piața UE și oferă, într-o formă acces-

ibilă, informații despre procedurile și etapele de export în țările europene; despre piețele de desfacere; asistența în probleme de export; contracte; modalități de plată; finanțări; litigii și soluții.

„Deși piața UE este foarte competitivă, ea oferă șanse reale de desfacere a produselor și serviciilor din Moldova. Țin să menționez, în contextul dat,

mărfurile al căror volum de desfacere este în creștere, cum ar fi produsele agricole ce respectă standarde biologice și serviciile de programare IT sau call center. La fel, este foarte important ca agenții economici, care vor să exporte, să analizeze cerințele și obiceiurile din perspectiva consumatorului final și să includă informațiile necesare, astfel încât acesta să fie convins că procură un produs interesant și de bună calitate”, a subliniat Uwe Konst.

Ghidul poate fi găsit la IDIS „Viitorul” (022.221844) sau descărcat de pe pagina web <http://viitorul.org>

INSTRUMENTELE DE SUPT ALE ACORDULUI DE ASOCIERE CU UE PENTRU ANTREPRENORI

UNIUNEA EUROPEANĂ
REPUBLICA MOLDOVA

- Programul pentru întreprinderi și IMM-uri al UE (**COSME**)
- Mecanism de finanțare a IMM-urilor în țările care au semnat Acordurile de Asociere (**Instrumentul ZLSAC**)
- Beneficii nefinanciare** din cadrul Acordului de Asociere cu UE

ZLSAC COSME

DE CE ÎNTREPRINZĂTORII DIN MOLDOVA AU NEVOIE DE COMERȚ LIBER CU UE?

Întreprinderile mici și mijlocii, sau IMM-urile, au un rol extrem de important în economia Republicii Moldova. Conform datelor Biroului Național de Statistică, ponderea acestui tip de întreprinderi constituie 97,4% din numărul total de companii, angajând 56,9% din totalul lucrătorilor din sectorul real al economiei.

CE BENEFICII ADIȚIONALE ADUCE ACORDUL DE ASOCIERE CU UE?

Ajustarea procedurilor vamale la standardele europene, având rezultatul în:

1. Reducerea timpului pentru completarea tuturor procedurilor vamale la export în mediu de la 21 zile la 3-4 zile;
2. Anularea taxelor pentru procedurile vamale.

Oportunități pentru șederea temporară în UE a angajaților din cadrul companiilor din Moldova, care își desfășoară activitatea în UE.

1. Pentru specialiști și manageri - până la 3 ani;
2. Pentru stagiarii absolvenți cu studii superioare - până la 1 an;
3. Pentru vizite de afaceri - 90 zile în 12 luni.

CÂT DE GREU ESTE SĂ EXPORTI?

DIN MOLDOVA

DIN UE

Ponderea companiilor care exportă

11,6%

MOLDOVA

20,7%

BULGARIA

25,1%

ROMÂNIA

49,7%

ESTONIA

33,4%

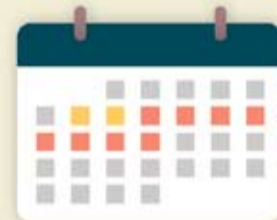
LETONIA

35%

LITUANIA

Numărul de zile pentru completarea procedurilor vamale la export

21,4

MOLDOVA

2,3

BULGARIA

1,1

ROMÂNIA

2

ESTONIA

4,9

LETONIA

1,4

LITUANIA

Sursa: Banca Mondială, 2013

CE ESTE COSME?

BUGETUL COSME PÂNĂ ÎN 2020 DISPONIBIL ȘI PENTRU MOLDOVA - 805,5 MLN EURO

253 MLN EURO

CREAREA UNUI MEDIU FAVORABIL COMPETITIVITĂȚII

1. Dezvoltarea unui cadru administrativ favorabil IMM-urilor;
2. Cooperarea și schimbul de bune practici.

495 MLN EURO

ACCESUL LA PIEȚE EXTERNE

1. Participarea la **Rețeaua Întreprinderilor Europene**;
2. Consultarea privind accesul la finanțare în cadrul UE;
3. Finanțarea serviciilor de asistență pentru IMM-uri privind drepturile de proprietate intelectuală pe piețe din afara Europei.

57,5 MLN EURO

ÎNCURAJAREA ANTREPRENORIATULUI ȘI CULTURII ANTREPRENORIALE

1. Programe de instruire pentru antreprenori;
2. **Programul Erasmus pentru Tinerii Antreprenori**
Oportunitatea de a studia de la un antreprenor cu experiență din altă țară a UE.

Notă: La programul COSME pe lângă țările UE, participă și Muntenegru, Turcia, Macedonia, Islanda.

CE ESTE INSTRUMENTUL ZLSAC?

DESTINAT PENTRU MOLDOVA, UCRAINA ȘI GEORGIA

PRINCIPALELE MECANISME DE IMPLEMENTARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

- Granturi UE**
150 mln. Euro
- Asistență pentru dezvoltarea afacerilor
- Credite prin intermediul instituțiilor financiare locale
- Instrumente financiare de minimizare a riscurilor de curs valutar
- Credite din partea Instituțiilor Financiare Internaționale**
până la 1,5 mldr. Euro

Acest infografic a fost finanțat de un grant oferit de Departamentul de Stat al SUA. Opiniile, constatările și concluziile din infografic aparțin autorilor și nu reflectă neapărat pe cele ale Departamentului de Stat al SUA.

Colectare date: Iurie Morcotilo

Știri pe scurt

Granturi pentru tinerii
antreprenori de la sate

Tinerii din mediul rural, care doresc să dezvolte afaceri în domeniul agricol, vor avea parte de instruire și credite nerambursabile în cadrul Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă dintre Moldova și Danemarca, prin intermediul

IFAD (Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă). Valoarea totală a grantului este de 5,27 milioane USD. Tinerii vor beneficia de credite nerambursabile, de consultanță la elaborarea planurilor de afaceri, precum și de instruire în perioada post-finanțare. Creditul nerambursabil va constitui 40% din suma totală necesară, dar nu va depăși cifra de 120 de mii de lei pentru un proiect investițional. Se preconizează finanțarea a circa 400 de proiecte investiționale și crearea a peste 600 de locuri de muncă.

Suedia oferă burse la Stockholm
School of Economics din Riga

Guvernul Suediei oferă 30 de burse cu finanțare deplină a studiilor pentru trei ani, la Stockholm School of Economics din Riga. Acest privilegiu se acordă potențialilor studenți din Moldova și Belarus, urmași de Georgia și Ucraina. Grantul garantat de guvernul suedez, în valoare de

30.000 de euro, acoperă taxa completă de școlarizare, cazarea în căminul școlii și o bursă lunară de 200 de euro pentru cheltuieli secundare. Fiind una dintre cele mai bune școli de business din Europa, după ratingul „Financial Times”, Stockholm School of Economics oferă studii în domeniul economiei și în cel al businessului. După 2,5 ani de instruire, studenții pot alege între specialitățile Antreprenoriat, Marketing, Finanțe și Economie. De asemenea, studenții anilor întâi și doi ai SSE Riga trebuie să facă un stagiu în companiile-partener ale universității.

Detalii despre admiterea la SSE Riga puteți obține, contactând managerul de țară al școlii – Vlad Dobrovan (vdobrovan@sseriga.edu). Pentru a fi eligibili, candidații trebuie să absolvască studiile liceale până în iulie 2015, iar nota minimă la matematică și limba engleză trebuie să fie 7 din 10. Termenul de aplicare – 8 aprilie.

Vinul moldovenesc,
în topul „de primăvară”
al unui faimos blogger englez

Vinurile moldovenești sunt tot mai apreciate peste hotarele țării. Într-un articol publicat pe Express.co.uk, citat de Unimedia, bloggerul Jamie Goode a realizat un clasament al celor mai bune vinuri din lume pentru primăvara 2015. Astfel, pe lângă vinurile selecte de pe podgoriile franceze sau italiene, s-a situat și vinul „Alb de Purcari”, din Moldova. Fiind categorisit ca un vin sofisticat, „Alb de Purcari” intră în categoria vinurilor selecte, prefect pentru primăvara din acest an.

(Selecție de A. Ș.)

Foto: ec.europa.eu

Moldova aderă
la „Europa Creativă”

După Georgia, suntem a doua țară din regiune care se alătură programului

Odată cu aceasta, țara noastră devine eligibilă pentru a accesa, până în anul 2020, finanțări pentru proiectele din sectoarele culturale și creative ale sub-programului „Cultura”, și pentru anumite activități (audiovizual) din sub-programul „Media” ale Programului european „Europa Creativă”.

Andreea Ștefan

PROGRAMUL UE „EUROPA CREATIVĂ” prevede susținerea capacității sectoarelor culturale și creative din țările europene de a funcționa la nivel transnațional și internațional, precum și consolidarea capacității financiare a organizațiilor mici și mijlocii din sectoarele culturale și creative. Programul stabilește promovarea circulației transnaționale a operelor culturale și creative, precum și mobilitatea transnațională a actorilor din domeniul cultural și creativ. Obiectivele Programului vizează păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității lingvistice, culturale și a patrimoniului cultural al Europei, consolidarea competitivității sectoarelor culturale, inclusiv a audiovizualului, precum și

Foto: gov.md

susținerea cooperării în rețelele transfrontaliere.

Acordul privind participarea țării noastre la acest program european a fost semnat în martie, de către ministrul Culturii de la Chișinău, Monica Babuc, și Comisarul UE pentru educație, cultură tineret și sport, Tibor Navracsics.

„ESTE O ZI ISTORICĂ, acest Acord fiind cel mai important document din domeniul culturii între Republica Moldova și Uniunea Europeană, a declarat în cadrul evenimentului de semnare ministrul Culturii, Monica Babuc. Prin acest program

toate entitățile ce activează în sectoarele culturale din țara noastră – organizații neguvernamentale și instituții publice, companii private și artiști independenți – vor beneficia de finanțare pentru proiectele lor și vor dezvolta parteneriate cu organizații culturale din UE”, a menționat Monica Babuc.

La rândul său, Comisarul Tibor Navracsics a amintit că țara noastră a avut un rol activ în promovarea platformei culturale a Parteneriatului Estic și și-a exprimat convingerea că, pe viitor, dialogul intercultural cu UE va spori. „De acum, organizațiile culturale și creative din Moldova vor

putea obține sprijin pentru a lucra împreună cu organizațiile culturale și creative din toată Europa. Vor putea participa la proiectele de cooperare culturală, la rețele de traducere literară, la evenimente de formare în audiovizual și la festivaluri. De facto, le va permite să se deschidă Europei și lumii”, a spus oficialul.

CINE SUNT ACTORII ELIGIBILI? Programul – care are trei subprograme: media, cultura și o componentă trans-sectorială ce va asigura garantarea creditelor bancare și cooperarea în domeniul politicilor culturale – e destinat organizațiilor culturale și de creație care activează cel puțin doi ani. Sub-programul „Cultura” susține proiectele de cooperare între minimum trei țări, traducerea din literatura europeană, platformele europene care sprijină mobilitatea și promovarea creatorilor și rețelele europene care contribuie la profesionalizarea operatorilor din sectoarele culturale și creative.

Programul este gestionat de Comisia Europeană și de Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură din Bruxelles, care evaluează toate proiectele. La nivel național, birourile „Europa Creativă” oferă informații și asistență tehnică gratuită operatorilor care doresc să acceseze fonduri.

Reforme revoluționare în învățământul finlandez

Finlanda dispune de unul dintre cele mai bune sisteme de învățământ din lume și, la discipline precum matematica, literatura și știința, se clasează în fruntea topului PISA (studiu realizat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și care cercetează nivelul de studii în școli la nivel mondial).

Totodată, Finlanda deține titlul de unul dintre cei mai buni reformatori ai sistemului de învățământ. Drept urmare, țara și-a propus să accepte

Foto simbol

una dintre cele mai ambițioase reforme în domeniu, și anume, să înlocuiască obiectele obișnuite în școli cu subiecte. Procesul este supranumit „teaching by phenomenon” și are drept scop pregătirea viitorilor absolvenți ai școlilor de viață practică.

Astfel, un elev va renunța la orele obișnuite de istorie sau geografie și dacă va dori, spre exemplu, să ia un curs de „servicii de restaurante cu autoservire”, va învăța doar elemente de matematică, limbi străine (pentru a putea deservi oaspeții străini), limba de

stat și comunicare. Așadar, tinerii vor putea studia ceea ce doresc, scăpând de veșnica întrebare „Pentru ce învățăm acestea?”... Este adevărat că profesorii sunt împotriva acestei reforme, întrucât, în lipsa obiectelor tipice, ei vor fi privați de bonusurile la salariu. Totuși, aceștia vor fi nevoiți să preia noua reformă. Procesul de abordare și de punere în aplicare a reformei în întreaga țară, până în anul 2020, va fi discutat deja în luna aprilie.

După www.diez.md

Politica de vecinătate

Uniunea Europeană își condiționează tot mai mult sprijinul

Corupția sistemică și cea la nivel înalt este cea mai mare piedică pentru dezvoltarea politică și economică a Moldovei - acesta este mesajul-cheie al Raportului de Progres al Republicii Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV) în anul 2014, prezentat la 30 martie de Ambasadorul Pirkka Tapiola. Totodată, șeful Delegației UE la Chișinău a menționat că, în 2014, țara noastră a înregistrat mai puține progrese comparativ cu anii precedenți, iar în unele sectoare, în general, pasul s-a cam bătut pe loc.

Sorina Ștefărtă

Un an stabil, dar cu mai puține progrese

Astfel, în Raportul PEV se arată că pentru Republica Moldova anul 2014 a reprezentat o perioadă de stabilitate politică generală, iar Guvernul a continuat să lucreze constant asupra agendei europene a țării. În context sunt menționate liberalizarea, începând cu 28 aprilie trecut, a regimului de vize cu UE, de care până în prezent au beneficiat aproximativ 360.000 de cetățeni moldoveni, precum și semnarea, la 27 iunie, a Acordului de Asociere la UE, care prevede inclusiv crearea Zonei de Liber Schimb (ZLS), pusă provizoriu în aplicare începând cu 1 septembrie 2014. Acest fapt a ajutat țara noastră să facă față situației dificile în care s-a pomenit economia ca urmare a crizei din Ucraina și a numeroaselor embargouri comerciale impuse de Federația Rusă.

La fel, Raportul spune că în 2014 Republica Moldova a avansat în domeniul drepturilor omului și al libertăților fundamentale, iar pe fundalul situației generale din regiune presa s-a bucurat de un nivel înalt de libertate, „în ciuda întrebărilor privind concentrarea și transparența proprietății mass-media”.

De facto, se subliniază în Raport, scopul reformelor sprijinite de UE a fost conformarea economiei naționale la rigorile ZLS în domenii precum libera circulație a mărfurilor, regulamentele tehnice, vama, normele sanitare și cele fitosanitare. În pofida acestor eforturi, climatul investițional a rămas dificil. Explicația se regăsește în același text al Raportului: deși Guvernul a implementat legislația privind reforma sistemului judiciar, atingând repere semnificative stabilite în Strategia de reformare a sectorului justiției 2011-2016, reforma Procuraturii a

Foto: IPN/Dan Guțu

Pirkka Tapiola:
„Dacă nu vor fi progrese, nu vor fi nici bani”

- Uniunea Europeană este îngrijorată de problemele din sectorul bancar, în special, de ultimele evoluții. Nu am niciun răspuns: cum poți să furi așa de mulți bani, dintr-o țară atât de mică. Autoritățile trebuie să vadă cum pot recupera banii, iar astfel de cazuri să nu se mai repete. Este important ca problema să fie soluționată rapid, căci nu mai avem timp.
- Dacă nu vor fi progrese, nu vor fi nici bani. Ultima dată, noi am tăiat 1,8 milioane de euro, iar acești bani nu sunt recuperabili, din păcate. Nu este responsabilitatea mea să le spun autorităților din Moldova ce trebuie să facă, dar știu că acestea trebuie să acționeze eficient și rapid.
- De asemenea, UE așteaptă să vadă, din partea Chișinăului, un puternic angajament în implementarea Acordului de Asociere.

stagnat, iar corupția rămâne o problemă majoră.

Recomandarea nr. 1:
opriți corupția!

În cadrul conferinței de presă, Ambasadorul UE a subliniat în câteva rânduri că fenomenul corupției rămâne o cauză continuă de îngrijorare, iar cele mai vulnerabile sectoare sunt justiția, vama, achizițiile publice, sănătatea, sfera socială și educația. Totodată, Pirkka Tapiola a făcut publice recomandările pentru anul în curs, pe care Comisia Europeană le-a formulat în baza Raportului de Progres al Republicii Moldova în cadrul PEV în 2014. Astfel, este evident că în 2015 relația Chișinăului cu Bruxellesul va depinde, în mare parte, de capacitatea, dorința și voința politică a țării noastre de a ține cont de sugestiile UE. Printre acțiunile recomandate de Comisie se numără:

- intensificarea luptei cu flagelul corupției, cu accent pe prevenirea ei;
- în acest sens, autoritățile să lucreze asupra reformei Procuraturii, să continue reforma Sectorului Judiciar, a Ministerului de Interne și a altor organe de drept, și să asigure independența deplină a Centrului Național Anticorupție și a Comisiei Naționale de Integritate;
- întreprinderea măsurilor necesare pentru îmbunătățirea

gubernanței corporative și a asigura supravegherea necesară în sectorul financiar, inclusiv consolidarea transparenței acționarilor și a competențelor de supraveghere ale Băncii Naționale în sectorul bancar;

- prevenirea blocajelor instituționale, prin revizuirea Constituției, în situația în care în anul 2016 expiră mandatul președintelui țării; acest proces de revizuire trebuie să se desfășoare într-o manieră incluzivă, fiind consultată opinia Comisiei de la Veneția a Consiliului European;
- intensificarea eforturilor de îmbunătățire a mediului de afaceri, care să asigure un nivel echitabil de activitate pentru agenții economici, creșterea competitivității și combaterea economiei tenebre;
- continuarea dialogului pro-activ cu partea transnistreană în contextul promovării unei viziuni acceptabile pentru un viitor comun, precum și pentru a permite operatorilor economici de peste Nistru să se bucure de beneficiile Acordului de Asociere/Zonei de Liber Schimb;
- continuarea consolidării libertății mass-media prin transparențizarea proprietății, prin asigurarea independenței Consiliului Coordonator al Audiovizualului și adoptarea unui nou Cod al Audiovizualului.

Opinia expertului

Nicu Popescu: „Să nu ne complăcem în situația actuală”

Raportul Comisiei Europene este pentru anul 2014 care, într-adevăr, a fost diamantul coroanei în relațiile Moldova-UE. Pentru că anume în 2014 s-a ajuns la finalul mai multor procese importante, care s-au clădit pas cu pas din 2009 până în 2014. Este vorba de liberalizarea vizelor, în spațiul post-sovietic cetățenii moldoveni fiind primii care pot merge fără vize în UE. Este vorba de Acordul de Asociere, care conține și o Zonă de Liber Schimb. Și este vorba de construcția Gazoductului Iași-Ungheni, care este un prim pas în racordarea Republicii Moldova la sistemul european de conducte de gaz. Toate aceste succese au fost edificate pe parcursul mai multor ani și sunt rezultatul mai multor ani de muncă. Tocmai de aceea Raportul este mult mai pozitiv decât așteptările UE de la Moldova pentru 2015 și decât atitudinea curentă față de autoritățile din Republica Moldova, care

este mult mai rezervată decât a fost anul trecut. (...) Din păcate, așteptările pentru 2015 sunt mult mai modeste. În plus, Raportul punctează foarte clar că problemele din sectorul bancar denotă mai multe deficiențe de guvernare în Republica Moldova, care țin atât de corupție, de netransparență, precum și de disfuncționalitatea unor instituții de stat, care nu-și fac datoria atunci când vine vorba de monitorizarea și menținerea stabilității financiare a țării. (...)

Dacă Moldova își dorește un viitor european, nu este cazul să se compare și nici să se complacă la gândul că situația este ceva mai bună decât în Georgia sau în Ucraina, care sunt într-un context de politică internă sau geopolitic mult mai dificil. Nici cu Belarus, Armenia și Azerbaidjan, care nici măcar nu au Acorduri de Asociere cu UE. Riscăm să fim frunțaș printre codași...

Sursa: europalibera.org/content/article/26927351.html

La rubrica „Europa care ne inspiră”, realizată în parteneriat cu portalul www.stiripozitive.eu, vă propunem să aflați care sunt cele zece lucruri din Marea Britanie, ce ar putea inspira și Republica Moldova și oamenii ei.

ANA-MARIA

VASILACHE-VERDEȘ,
jurnalistă, s-a aflat mai mult timp în Anglia

POLITEȚURILE: Într-un oraș aglomerat, precum Londra, te vei ciocni mai des de cuvintele „sorry”, „excuse me” sau „pardon me” decât nemijlocit de trecători. Chiar dacă nu le vei răspunde la „hello”, îți vor dori un „nice day”. Nota culminantă a „falsei politeți” a fost atinsă într-un magazin, eu așteptând să achit cumpărăturile. Când mi s-au întâlnit privirile cu cele ale vânzătorului acesta, binevoitor și senin, mi-a mulțumit pentru că am așteptat în rând. Simt că este ceva mai mult decât respect, amabilitate și bună-creștere. Se pare că au un secret păstrat cu strictețe de zeci de ostași, ca să nu-l afle cei din Moldova, altfel nu-mi pot explica de ce nu-l știți nici o vânzătoare de la noi.

CAPACITATEA DE A CONSERVA TRECUTUL: Izolați pe o insulă nordică, cei din Marea Britanie au reușit să păstreze intactă istoria fiecărei cărămizi. Însă trecutul lor nu este doar clădirile, catedralele sau castelele conservate secole la rând, nici tradițiile respectate până în cele mai mici detalii chiar de regină. Sunt șoferii de cab-uri (taxiurile londoneze) ce își lasă meseria ca moștenire feciorilor și care povestesc cu multă dragoste și cunoștințe despre orașul lor, dar poate fi și inscripția gravată pe masa unui pub din oraș sau limba engleză – engleza pe care o adoră... Trecutul lor este ascuns cu grijă în detalii.

CULTURA PREZENTULUI: Trecutul nu-i împiedică pe englezi să evolueze. Am văzut cât de interesante pot fi expozițiile de artă contemporană, am înțepenit de emoție la concertele de muzică simfonică, am admirat pe furis eleganța bărbaților și culorile îndrăznețe purtate pe stradă de doamne. Britanicii își respectă trecutul, dar în aceeași măsură investesc în cultura prezentului.

REGATUL TRADIȚIILOR NEOBIȘNUTE (DEOCHEATE): Pe lângă importanța Palatului Buckingham și forma futuristă a clădirii Gherkin, englezii acordă o atenție maximă celor mai neobișnute tradiții. „Cere-

/// Nu cred în dragoste la prima vedere, Universul însă este de altă părere... Rima nu a fost intenționat gândită și nici emoțiile nu s-au sinchisit să țâșnească pe străzi. Și nu le-am mai regăsit niciodată...”, mărturisește Ana-Maria Vasilache-Verdeș. „Resemnată, le-am lăsat în Marea Britanie, în schimbul a zece lucruri”, mărturisește tânăra recent revenită acasă...

monia ceaiului” de după amiază, numărul impunător de cluburi deschise doar pentru gentlemen, întâlnirile săptămânale ale reginei cu prim-ministrul țării, în cadrul căreia Majestatea Sa este informată despre activitatea Guvernului și a Parlamentului, reguli în pub-uri, dress coduri la ocazii speciale sau respectarea strictă a etichetei în înalta societate – toate acestea fac și ele parte din viața cotidiană modernă.

O ALTFEL DE LIBERTATE: Acasă, îmi imaginam că sunt o rebelă atunci când, îmbrăcând ceva neobișnuit, înfruntam privirile nemulțumite ale trecătorilor, sau atunci când încercam să demonstrez că părerea mea are dreptul la existență. În Marea Britanie a fost o revelație să conștientizez că libertatea nu înseamnă neapărat luptă. Poți fi liber pur și simplu. Stilul tău vestimentar nu trebuie să corespundă gustului celui care așteaptă să treacă zebra alături de tine, iar părerea ta poate stârni admirație doar pentru că nu seamănă cu altele. Libertățile noastre își încrucișează săbiile, probabil, pentru că avem o țară mică. Sau poate că libertatea unora e mai mare decât libertatea altora?

SPAȚIUL PERSONAL: Am putea spune că noțiunea de „privacy”

Trecutul lor este ascuns cu grijă în detalii. Foto: arhiva personală

este inventată de englezi. Spațiul personal și respectarea acestuia este extrem de important în Marea Britanie. O insulă populată de alte insule. Un arhipelag format din confidențialitate, intimitate și mister. În contrast cu ospitalitatea celor din Moldova. Englezii păstrează o distanță amabilă, iar întrebările personale sunt considerate tabu. Unii i-ar putea considera neprietenoși, reci și rezervați, însă acest lucru definește doar faptul că sunt persoane educate astfel, încât să le ofere celor din jur confort psihologic și o minunată senzație de calm.

CIUDĂȚENII ABSOLUT NORMALE: Originalitatea englezilor nu are margini. Orice poate deveni un joc al fanteziei – de la instalația creată din sute de maci din ceramică, plasată în aer liber, până la nori transformați în abajur la Festivalul design-ului. Poți întâlni combinații trăsnete purtate cu îndrăzneală (ciorapi cu buline și sacou din catifea) sau să admiri niște mustați gen Salvador Dali. Chiar dacă metrour londoneze e cel mai vechi din lume, stațiile lui sunt foarte colorate, iar pe străzi poți călători cu faimoasele autobuse roșii cu două etaje. „Ei, am mai văzut eu pisici fără rânjet, dar

rânjet fără pisică! În viața mea nu am mai dat peste asemenea ciudățenie”, spunea și Alice în Țara Minunilor...

SOARE CU UMBRELĂ: Dacă nu-ți place vremea în Marea Britanie, așteaptă doar un minut și apare soarele. Până și ploaia a devenit celebră – o fi ea imprevizibilă, însă Londra nu se lasă ușor inundată de tristețe. Contrastul și surpriza te cuprind atunci când decizi să te ascunzi de stropi. În incinta unei clădiri de epocă ai putea descoperi o cafea ultimul răcnet, iar după o ușă neon se ascunde un decor din secolul 18, bunăoară. Capacitatea britanicilor de a se adapta circumstanțelor este demnă de urmat și de cei din Moldova.

TUFIȘ OR NOT TO FISH?: Picnic la prânz, lecturi într-un șezlong, plimbări fără de sfârșit sau conversații serioase în compania unor lebede și vervețe – ai de unde alege. În funcție de dispoziție, poți îmbrățișa iarba unui parc, te poți ascunde după tușiuri plantate pe acoperișul unei clădiri moderne sau poți cerceta miile de soiuri detrandafiri micolori într-una din grădinile reginei. Felul minuțios al englezilor de a-și îngriji grădinile te poate lăsa fără cuvinte. Iar secretul este simplu de tot – tunzi iarba în fiecare zi, timp de sute de ani.

BUNICII: Peste tot în lume bunicii vor fi la fel de simpatici, iubitori și grijulii. Vor oferi pe ascuns un „baby carrot” (baby morcov) nepoatei în timpul spectacolului sau vor savura împreună cu nepotul un „cupcake” (prăjitură mică) în parc. Însă bunicii englezi mai merg la cină înainte de concert, îmbrăcați la patru ace, ca la prima întâlnire. Se plimbă ținându-se de mână prin parc și vin în blugi la concertele rock. Și fie că este vorba de un recital de muzică Queen, fie de un show energizant al interpretului Jack White, vor îngâna voioși melodiile.

„Obiectiv European” ajută la promovarea valorilor europene în școlile din Moldova

Valorile Uniunii Europene au fost promovate, timp de trei săptămâni, în cele mai ingenioase moduri în școlile din Republica Moldova. Au fost organizate ore de dirigenție și expoziții tematice, s-au gătit specialități din bucătăria europeană și au fost proiectate documentare despre UE, elevii au participat la concursuri de desene, la seminare, mese rotunde și târguri ale agențiilor de turism – toate, pentru a stimula creativitatea profesorilor și a trezi interesul tinerilor pentru Europa, aducând mai aproape de școală valorile comunitare.

Activitățile sunt parte a proiectului „Promovarea UE în școlile din Republica Moldova”, inițiat de Consiliul Național al Tineretului în parteneriat cu ministerele Educației, cel al Afacerilor Externe și Integrării Europene și cel al Tineretului și Sportului, cu suportul financiar al USAID prin Programul „Parteneriate pentru o Societate Civilă Durabilă în Moldova”, administrat de FHI 360. Scopul proiectului, care a cuprins majoritatea școlilor din țară, a fost familiarizarea elevilor din Moldova cu instituțiile, misiunea și valorile UE, precum și cu programele europene de mobilitate academică pentru tineri.

Coordonatoarea proiectului, Galina Petcu, susține că rezultatele obținute au depășit așteptările: „Ceea ce s-a întâmplat în școli în acest trei săptămâni ne-a făcut să fim mult mai optimiști. Am văzut tineri activi, cu idei interesante, tineri care au apelat și la alți donatori, au făcut parteneriate cu administrația publică locală, au organizat evenimente cu tematică europeană nu doar în liceu, dar și în comunitate”. Totodată, Galina Petcu a menționat că această campanie nu este una cu tentă politică și nu vine să indice o anumită direcție pe care trebuie s-o urmeze țara sau să influențeze opinia tinerilor despre UE. Campania a fost construită pe prezentarea informațiilor despre valorile și misiunea UE, despre programele comunitare la care pot candida și tinerii din Moldova, și despre avantajele pe care le-ar obține țara noastră aderând la Uniunea Europeană. Pentru o informare complexă au fost distribuite pliante despre UE, maiouri, brelocuri, precum și suplimentul „Obiectiv European”.

După <http://infoeuropa.md/>

Foto: simbol